

Õigusriiklus digitaalses ühiskonnas – kas enesestmõistetavus või nõel heinakuhjas?

Mag.iur. Karmen Turk

Advokaadibüroo TRINITI vandeadvokaat, Tartu Ülikooli IT-õiguse külalislektor, Euroopa Nõukogu ekspert

Õigusriik kui riik, kus õigus ja ühiskonna arusaam õiglusest langevad kokku. Kauge ideaal, kuid püüdleme selle poole läbi elementide nagu võimude lahusus ja põhiõiguste tagamine.

Põhiõiguste tagamine ja digitaalajastu – kas siin on see samuti enesestmõistetav või hoopis nõel heinakuhja all, mille leidmine on raskem kui arvata oskame.

Põhiteesid:

- Digitaalses maailmas kättesaadav sisu: šokeeriv sisu; terrorism ja radikaliseerumine; viha(ne)kõne; vale- ja alternatiivsisu; isikuandmete väärkasutus; intellektuaalne omand ja palju muud;
- Digitaalne maailm esitab meile väljakutseid, mille defineerimine ja vastuste leidmine nõutab riikidelt uudseid lähenemisi.
- Saab argumenteerida, et senini on pigem keskendunud „vahemehe“ leidmisele. „Vahemehena“ nähakse järjest enam isikuid, kes on väravavahiks info ning interneti kasutaja vahel.
- „Vahemehe“ rolli, õiguste ja kohustuste sisustamisega on tegelenud nii väljakutsetega vastakuti seisvad riikide juhid; Euroopa Liidu institutsioonid proovides leida parimaid lahendusi digitaalse-sisu-väljakutsetele; samuti on pidanud lahendusi sõnastama Euroopa Liidu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunikud;
- Võib küsida, kas „vahemehele“ õigusemõistmise ja huvide tasakaalustaja rolli andmine viib õigusriigi põhimõtete minetamisele või aitab need hoopis uuesti sisustada.